

Список використаних джерел

1. EU-SILC: Methodological guidelines with description of variables – 2021 Operation. European Commission. Directorate F: Social Statistics. Unit F-4: Quality of life. Doc SILC 065. 634 p. URL: <https://circabc.europa.eu/sd/a/f8853fb3-58b3-43ce-b4c6-a81fe68f2e50/Methodological%20guidelines%202021%20operation%20v4%2009.12.2020.pdf>
2. Arora V.S., Karanikolos M., Clair A., Reeves A., Stuckler D., McKee M. Data Resource Profile: The European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). *International Journal of Epidemiology*. 2015, P. 1–11.
3. Living conditions in Europe – poverty and social exclusion. June 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion/
4. Mascherini M., Litardi C. A more equal Europe? Convergence and the European Pillar of Social Rights, Eurofound. Publications Office of the European Union. Luxembourg. 2019. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/policy-brief/2019/a-more-equal-europe-convergence-and-the-european-pillar-of-social-rights>
5. European Pillar of Social Rights. Scoreboard. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/information-data>

Червона Світлана Петрівна,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики,
інформаційних технологій та
математичних методів в економіці;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ІНДЕКС СПОЖИВЧИХ ЦІН ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Рівень життя населення – це складна соціально-економічна категорія, що характеризує можливості суспільства із забезпечення життя, діяльності та всебічного розвитку людини. Рівень життя зумовлюється реальним розвитком економіки та соціально-правовими гарантіями забезпечення життєдіяльності населення [1].

Основними індикаторами стану економічної системи, що визначають умови формування рівня життя в країні, є [2]:

- 1) величина валового внутрішнього продукту на душу населення (у фактичних та порівняльних цінах, тис. грн);
- 2) індекс споживчих цін (%);
- 3) питома вага оплати праці найманих працівників у ВВП (%);

- 4) питома вага кінцевих споживчих витрат домогосподарств у ВВП (%);
- 5) обсяг роздрібного товарообігу (у розрахунку на одну особу, тис.грн);
- 6) співвідношення продовольчих і непродовольчих товарів у роздрібному товарообігу (%);
- 7) рівень економічної активності населення (%);
- 8) розмір фонду оплати праці в розрахунку на одного працівника (номінальний та реальний, тис.грн);
- 9) коефіцієнт демоекономічного навантаження (%);
- 10) співвідношення розмірів мінімальної пенсії та мінімальної заробітної плати працівників, зайнятих в економіці (%);
- 11) кількість малих підприємств (на 10 тисяч наявного населення);
- 12) зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб (млн.грн);
- 13) рівень безробіття (за методологією МОП, %);
- 14) облікова ставка НБУ (%).

Проте, наразі – в умовах воєнного стану – значні зміни відбулись в діяльності органів державної статистики України: у зв'язку з неможливістю проведення низки державних статистичних спостережень для широкого загалу на сайті Державної служби статистики України відсутня інформація з початку 2022 року щодо населення і міграції, ринку праці, доходів та умов життя домогосподарств, соціального захисту населення, населених пунктів та житла, діяльності підприємств, послуг, капітальних інвестицій, основних засобів, сільського господарства, енергетики, промисловості, туризму.

Як зазначено на сайті Державної служби статистики України «зважаючи на відсутність звітів у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення органи державної статистики призупиняють оприлюднення статистичної інформації, за винятком індексу споживчих цін (ІСЦ), експорту-імпорту товарів, попередньої оцінки ВВП, окремої інформації за періоди 2022-2023 років, а також за 2021 рік і попередні періоди» [3].

Зважаючи на це, єдиним доступним широкому загалу індикатором стану економічної системи та індикатором рівня життя в країні є ІСЦ.

ІСЦ є показником, який характеризує інфляцію на споживчому ринку та використовується для вирішення багатьох питань державної політики, аналізу і прогнозу цінових процесів в економіці, індексації грошових доходів населення, розв'язання правових спорів, перерахунку показників національних рахунків у постійні ціни, проведення міжнародних зіставлень тощо. ІСЦ характеризує зміни в часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг у поточному періоді порівняно з базисним [4].

ІСЦ також називають індексом вартості життя, тому що він характеризує вплив коливання споживчих цін на рівень життя населення і

розраховується за коливанням цін певного фіксованого набору товарів і послуг, що споживає середній житель країни. Підвищення цін призводить до погіршення структури та якості споживання населення [5], що свідчить про зниження рівня життя.

Спираючись на дані Держстату щодо динаміки індексів споживчих цін як порівняно з попереднім місяцем, так і з відповідним місяцем попереднього року, можна констатувати значне погіршення рівня життя в Україні спричинене агресією РФ проти нашої країни (таблиця 1).

Таблиця 1

Індекси споживчих цін на товари і послуги в Україні (%)

	До відповідного місяця попереднього року		До попереднього місяця	
	2022	2023	2022	2023
січень	110,0	126,0	101,3	100,8
лютий	110,7	124,9	101,6	100,7
березень	113,7	121,3	104,5	101,5
квітень	116,4	117,9	103,1	100,2
травень	118,0	115,3	102,7	100,5
червень	121,5	112,8	103,1	100,8
липень	122,2	111,3	100,7	99,4
серпень	123,8	108,6	101,1	98,6
вересень	124,6	-	101,9	-
жовтень	126,6	-	102,5	-
листопад	126,5	-	100,7	-
грудень	126,6	-	100,7	-

Джерело: за даними [3].

Більш ілюстративними щодо зміни цін у період воєнного стану порівняно з довоєнним періодом є базисні індекси цін на товари й послуги (рис. 1).

Рис. 1. Базисні індекси споживчих цін на товари і послуги в Україні у лютому 2022 – серпні 2023 рр.

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними [3].

Значне зростання цін на товари і послуги на початку війни було наслідком руйнування виробництв, порушенням логістики, збільшенням витрат бізнесу, що призвело до скорочення пропозиції товарів і послуг. Отже, й рівень життя населення України значно знизився.

Звільнення ЗСУ окупованих територій, пристосування бізнесу до роботи у воєнних умовах, налагодження шляхів постачання товарів і послуг, а також фінансова допомога від наших союзників сприяли уповільненню зростання споживчих цін, внаслідок чого знизилась темпи інфляції, що також позитивно, не зважаючи на війну, позначається на рівні життя населення України.

Список використаних джерел

1. Удотова Л.Ф. Соціальна статистика: підруч. Київ:КНЕУ,2002. 376 с.
2. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. Київ: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. 428 с. URL: http://www.idss.org.ua/monografii/riven_juttya_naselennya%20krainu.pdf
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Методологічні положення державного статистичного спостереження "Зміни цін (тарифів) на споживчі товари (послуги)". URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/310/310.pdf
5. Соціально-економічні індикатори рівня життя населення. URL: <https://library.if.ua/book/62/4485.html>

Щеглова Ярослава Сергіївна,
*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
кафедри статистики, обліку та аудиту;
науковий керівник:
Кущенко Олена Іванівна,*
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики, обліку та аудиту;
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

ПРОБЛЕМИ ДОСТОВІРНОСТІ І ЗБОРУ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аналітика матеріалів щодо проведення переписів населення в Україні привела нас до того, що 9 грудня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження №1542-р «Про проведення у 2023 році Всеукраїнського перепису населення». У ньому зазначалося про погодження з пропозицією Державної служби статистики щодо проведення Всеукраїнського перепису населення у 2023 році, а також визнано